

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

Statsrådets svenska språknämnd informerar
Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta tiedottaa

1/2025

Statsrådets svenska språknämnd 2025–2027	3
Ann-Marie Malmsten: "Positiv till det som har varit och det som kommer"	4
Dan Helenius: Om ändringssökande	7
Nämndens nya ordförande Anneli Tahvanainen	10
Anton Norrback: Nordiskt tjänstemannautbyte på Åland	13

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

valtioneuvosto.fi/spraknamnden

PÅ WEBBPLATSEN finns information om nämnden och om dess verksamhet och sammansättning. Där hittar du också alla nummer av Språkråd från och med Språkråd 1/2001. På webbplatsen finns dessutom en länk till handboken Svenskt lagspråk i Finland (Slaf).

Statsrådets svenska språknämnd tar gärna emot frågor och initiativ per e-post.

PRENUMERATIONSÄRENDE kan skötas per e-post på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi.

Språkråd distribueras i pdf-format per e-post.
Språkråd sänds gratis till beställaren.

25.6.2025 Helsingfors

Redaktör: Nina Bärlund

Ombrytning: Statsrådets kansli

Kontaktinformation:

Statsrådets svenska språknämnd

Svenska språkenheten

PB 23, 00023 STATSRÅDET

spraknamnden.vnk@gov.fi

Bästa läsare,

FRÅN OCH MED SPRÅKRÅD 1/2021 utkommer informationsbladet Språkråd enbart i elektronisk form. Den tidigare papperstidningen har gått till historien och Språkråd har fått ett nytt utseende, där bland annat tillgänglighetsaspekter har beaktats.

Vi ber tidigare pappersprenumeranter meddela sin e-postadress till Statsrådets svenska språknämnds sekreterare på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi, så når Språkråd fram också i fortsättningen.

Språkråd hittas också på Statsrådets svenska språknämnds webbsidor <https://valtioneuvosto.fi/informationsbladet-sprakrad>.

Bild: Leena Niskanen

Statsrådets svenska språknämnd 2025–2027

Statsrådets svenska språknämnd har en ny sammansättning.

I nämnden ingår (från vänster) **Katri Hautamäki** (justitieministeriet, vice ordförande), **Anton Norrback** (statsrådets kansli), **Nina Bärlund** (statsrådets kansli, sekreterare), **Lieselott Nordman** (Helsingfors universitet), **Mia Falk** (Institutet för de inhemska språken), **Anneli Tahvanainen** (statsrådets kansli, ordförande), **Pia Hansson Teirikari** (Pensionsskyddscentralen) och **Gard Larpes** (riksdagen).

Kontakta oss gärna om det är något du vill fråga nämnden eller uppmärksamma nämnden om. Inget är för litet eller stort, det kan vara allt från enskilda termer till större principfrågor. Du når nämnden per e-post på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi.

Bild: Kari Saarelainen

”Positiv till det som har varit och det som kommer”

”Laggranskningen kallar” var orden jag hörde i telefonen när **Ann-Marie Malmsten** med sin myndiga men samtidigt lekfulla stämma ringde mig första gången efter att jag börjat arbeta som översättare vid statsrådets kansli. En kall ilning åkte genom kroppen: vad hade jag nu lyckats ställa till med? Men i stället för en utskällning förklarade Ann-Marie lugnt och tydligt en lagteknisk grej och jag fick värdefulla tips om hur jag skulle göra nästa gång. Under samtalets gång förändrades den för mig litet skrämmande Ann-Marie till den uppmuntrande auktoritet hon är och som mina kollegor talat så varmt om. Idag på valborgsmässoafton 2025 är det hennes sista officiella arbetsdag vid justitieministeriet innan pensionärstillvaron hägrar och ett lämpligt tillfälle att blicka både bakåt och framåt.

Hur hamnade hon egentligen här?

Juristikstudier var inte ett självklart val för den något skoltrötta Ann-Marie, utan en tanke som växte fram under några år med arbete och kvällsstudier. Ett brett område som ger många valmöjligheter, fick hon höra. Och så blev det juridikstudier vid Helsingfors universitet. I slutet av studierna började det här med språk intressera och en uppmärksam modersmålslärare vid universitetet berättade om statsrådets translatorsbyrå. Efter en kort sväng via Västra Finlands vattendomstol fick Ann-Marie anställning vid translatorsbyrån 1992, och man kan väl säga att på den vägen blev hon. Hon började som översättare och lärde sig hantverket med hjälp av tålmodiga kollegor och började småningom även granska. Kring millennieskiftet var det sedan dags att flytta över till laggranskningen och där har hon verkat den största delen av sitt yrkesverksamma liv.

Språk ska vara lustfyllt

Mycket har hänt med lagspråket under denna tid. Enligt Ann-Marie ändrades lagspråket väldigt mycket i och med EU. Detta gäller inte bara språk och termer utan även lagarnas struktur och konstruktioner. Därutöver har diskussionen om begripligt språkbruk och undvikande av kränkande språkbruk tagit större utrymme med tiden och ställt krav bland annat på terminologin. Kraven på texter har överlag höjts och ingen orkar läsa dåliga eller svåra texter på grund av det stora informationsflödet. Läsaren kräver klarspråk, men när det kommer till lagtexter finns det en gräns för hur mycket som kan göras. Ann-Marie konstaterar dock att man på svenskt håll i Finland har gjort så mycket man kunnat, men det viktigaste är ändå alltid att svenskan och finskan i lagtexter motsvarar varandra, att tolkningen blir identisk. Hon nämner att hon är lite rädd för konsekvenserna av en framtid där en proposition långt skrivs med hjälp av AI och därefter tolkas för läsaren med hjälp av AI, och ingenstans finns en mänsklig hjärna som ser helheten och fördjupar sig i texten i detalj. Det här kan påverka rättssäkerheten. Ann-Marie poängterar hur oerhört viktigt det är att människor kan läsa och förstå text och kommunicera med hjälp av text. Det är viktigt att redan från ung ålder få leka med språket. Språk och humor går hand i hand. Genom skämtsamhet och ordlekar väcker man intresset för språket och gör det hela lustbetonat. I den dagliga kommunikationen får man vara kreativ, hitta på egna ord och låta språkkänslan växa och frodas. I vardagen behöver allt inte vara korrekt och exakt, och absolut inga pekpinnar, det är Ann-Marie mycket tydlig med att påpeka.

Hur blir vi bättre?

Men vad ska vi översättare göra för att skapa översättningar av så bra kvalitet som möjligt? Här har Ann-Marie några konkreta råd: 1) Använd Slaf och utveckla den. 2) Bli en mästare på att använda källor och göra informationssökningar. Ann-Marie kallar det kreativ informationssökning. Googla, utforska och gräv. Hur har man gjort till exempel i Sverige och i EU-texter? Känslan för den digitala världen är viktig och det lönar sig att lära sig utnyttja den. Men glöm inte böckerna helt och hållet, i dem finns ibland information som inte går att hitta annanstans. 3) Ingen översättare är en ö. Diskutera med kollegor, ta emot feedback på dina texter, läs andras texter och lär dig av detta. 4) Läs! Läs alla sorters text. Tidningar, böcker, kexpaket, serier, ja text i alla former. Bra och dåliga texter, allt utvecklar!

På frågan om vad Ann-Marie mest ångrar i sin karriär svarar hon efter litet fundrande att hon inte ångrar något men beklagar att hon inte hunnit skriva mer artiklar och lämna ett större skriftligt avtryck. I Slaf hittar vi många spår av henne, men det finns många frågor hon skulle ha velat hinna behandla separat. Mest stolt är hon över den gemenskap hon varit med om att bygga upp inom branschen. Det finns idag ett aktivt samarbete och en värdefull sammanhållning.

Ord på vägen

Och till alla som fyller sina dagar med lagtexter i olika former hälsar Ann-Marie: Sikta mot stjärnorna men ha överseende med egna och andras tillkortakommanden. Man brukar säga att det bästa är det godas fiende och det ska man komma ihåg när tidtabellerna trycker på. Och kom ihåg att språkkänslan är något som utvecklas genom hela livet. I dag får Ann-Marie språket att böja sig betydligt bättre enligt hennes vilja än i början av karriären, så är det bara.

Ann-Marie lämnar efter sig stora skor, men hon har ett taggat team som fortsätter det viktiga arbetet på justitieministeriet, och hon kan påbörja sin pensionärstillvaro i lugn och ro. Och vi är säkert alla nyfikna på vad Ann-Marie har för framtidsplaner: "Intresset för läsning och språk kommer att hänga med, och så hoppas jag ha mera tid för familj och vänner. Vattenelementet är också viktigt: mycket vattenmotion och kanske lite resor också, till ställen där det finns vatten att titta på och plaska i... :-)"

Nina Bärlund

Bild: Maarit Kytöharju

Dan Helenius: Om ändringssökande

Dan Helenius, professor i straff- och processrätt vid Helsingfors universitet, klargör på nämndens begäran för hur ändringssökande går till vid allmän process samt i förvaltningsförfarande och förvaltningsprocess.

Även de mera ovanliga medlen för extraordinärt ändringssökande nämns.

Ändringssökande i allmän process (tvistemål och brottmål)

Ändringssökande grundar sig på ett treinstanssystem, där ändring söks hos högre instans.

HÖGSTA DOMSTOLEN

- Ändringssökande från HR till HD kräver i regel, utöver anfört *besvär*, att HD beviljar s.k. besvärstillstånd för att saken ska tas upp till prövning. Någon allmän rätt att få sin sak behandlad i HD finns alltså inte.
- Kravet på besvärstillstånd gäller dock inte ärenden som hovrätten avgjort i första instans (gäller bl.a. åtal för tjänstebrott mot domare).
- I vissa fall kan ett TR-avgörande överklagas direkt hos HD genom s.k. prejudikatbesvär. Också då krävs att HD beviljar besvärstillstånd.

HOVRÄTT

Ändringssökande genom ordinära rättsmedel (TR – HR – HD)

- Ändring i TR:s avgörande söks hos HR genom *besvär* (besvärsförfarande) = överklagande
- Förutsätter att parten först anmäler missnöje och sedan lämnar in en besvärsskrift (ibland händer att parten anmäler missnöje men sedan inte fullföljer besväret).
- Ska inte sammanblandas med klagan eller extraordinära rättsmedel
- Motparten kan anföra s.k. motbesvär
- I vissa fall krävs s.k. tillstånd till fortsatt handläggning för att besväret ska tas upp till behandling i HR.

TINGSRÄTT

Extraordinära rättsmedel

Extraordinära rättsmedel riktar sig till slutliga (lagakraftvunna) avgöranden (till skillnad från ordinära rättsmedel som gäller avgöranden som ännu inte är slutliga). De extraordinära rättsmedlen är ämnade endast för undantagsfall i syfte att korrigera bl.a. processuella fel i ett tidigare förfarande eller fel eller brister i själva avgörandet. Förutsättningarna är strikt reglerade och någon allmän rätt till extraordinärt ändringssökande föreligger alltså inte. Det finns tre typer av extraordinära rättsmedel: 1. *domvillocklagan*, 2. *återbrytande* och 3. *återställande av försutten fatalietid*. Som huvudregel behandlas extraordinärt ändringssökande av HD.

Klagan

Särskilt rättsmedel som gäller bl.a. beslut om vissa tvångsmedelsåtgärder. Då anges ofta att beslutet inte får överklagas (genom besvär), men att *klagan* däremot kan anföras hos högre instans.

Ändringssökande i förvaltningsförfarande och förvaltningsprocess

Förvaltningsförfarande är det förfarandet som förvaltningsmyndigheter ska efterfölja vid behandling av ett förvaltningsärende.

Förvaltningsprocess är den process som ska efterföljas i förvaltningsdomstolar och specialdomstolar (marknadsdomstolen och försäkringsdomstolen).

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN

- FD:s beslut får överklagas genom *besvär* hos högsta förvaltningsdomstolen.
- Förutsätter i regel att HFD beviljar besvärstillstånd.
- I vissa ärendekategorier kan besvär dock anföras direkt hos HFD utan besvärstillstånd.

FÖRVALTNINGSDOMSTOL (OBS! INTE FÖRVALTNINGSRÄTT)

- ändring får sökas genom *besvär* (överklagas) hos FD i ett beslut genom vilket en myndighet har avgjort eller avvisat ett förvaltningsärende
- för vissa få ärenden gäller dock besvärsförbud
 - Förvaltningsprocess
- omprövningsförfarandet är i många förvaltningsärenden ett obligatoriskt förstadium innan ärendet kan föras till förvaltningsdomstolen som ett besvärsärende
 - Förvaltningsförfarande

FÖRVALTNINGSMYNDIGHET

Omprövning (förvaltningsinternt ändringssökande)

- omprövning begärs hos den myndigheten som fattat förvaltningsbeslutet (t.ex. Skatteförvaltningen eller FPA)
- skiljer sig från självrättelse (rättelse av fel) genom att omprövningsförfarandet kan bli anhängigt endast av en part

Extraordinärt ändringssökande

Används (liksom i allmän process) när det inte längre är möjligt att söka ändring genom besvär. Till skillnad från den allmänna processen finns dock enbart två former av extraordinärt ändringssökande: *återställande av försutten tid* och *återbrytande av ett lagakraftvunnet beslut*, dvs. återbrytande.

Bild: Astrid Mannerkoski

Nämndens nya ordförande Anneli Tahvanainen

Berätta litet om dig själv och din bakgrund

Jag heter **Anneli Tahvanainen**, är vicehäradshövding och kommer från Helsingfors. Jag har arbetat som lagstiftningsråd vid statsrådets kansli sedan 2007. Bakom mig har jag en lång karriär inom affärsjuridik, banking och avtalsrätt. Jag har bland annat arbetat som advokat vid Finlands största advokatbyrå Roschier och som jurist vid Nordiska Investeringsbanken. Min auskultering genomförde jag vid Helsingfors tingsrätt.

Utmärkande för båda dessa arbetsplatser var att jobbet utfördes på flera språk. Utöver finska och mitt modersmål svenska använde jag alla nordiska språk samt engelska och franska. När statsrådets translatorsbyrå (jo, så hette det ännu då) sökte en erfaren jurist till den nya tjänsten som lagstiftningsråd passade denna erfarenhet perfekt.

Till mina uppgifter hör att granska författningsöversättningar och kontrollera att de håller hög kvalitet, särskilt med tanke på motsvarigheten. Det är ytterst viktigt att den svenska översättningen motsvarar den finska originaltexten exakt. Jag funderar varje dag på principiella juridiska och språkliga nyanser inom ett mycket brett område, frågor som handlar om allt från processen för ändringssökande till företagsköp.

Du är ny ordförande för Statsrådet svenska språknämnd. Vad vill du fokusera på under din ordförandeperiod?

Språknämnden fyller i år 65 år och utför ett värdefullt arbete när det gäller att förenhetliga och främja det svenska författningsspråket. Jag vill öka nämndens synlighet i sociala medier, till exempel på LinkedIn och Facebook, och på så sätt komma närmare översättarna och andra språkbrukare.

Ett annat viktigt mål för mig är att sänka tröskeln för tjänstemännen att kontakta nämnden i frågor som gäller termer, namnrekommendationer och annat som berör språket. Under den förra nämndens mandatperiod tog nämnden till exempel ställning till de namn som föreslogs för de nya ämbetsverken i samband med reformen av statens regionförvaltning.

Är det alltså möjligt för en enskild tjänsteman att kontakta språknämnden för att få en termrekommendation i samband med ett lagstiftningsprojekt?

Absolut! Tjänstemännen och alla andra som har liknande behov kan begära ett ställningstagande av nämnden till exempel i fråga om ett svenskt namnförslag eller be om en termrekommendation. Frågan kan skickas per e-post till nämndens sekreterare på adressen spraknamnden.vnk@gov.fi.

Har du någon hälsning till dem som skriver författningstexter, till exempel lagberedare?

Under årens lopp har jag insett hur viktig lagarnas ingress och ingressens innehåll är. Ingressen är nyckeln till hela författningen, även för författningsöversättaren. Om det inte finns en ingress i det lagförslag översättaren ska arbeta med är det omöjligt för översättaren att veta hur mycket som kan ändras eller moderniseras i gällande paragraftext. Det är nämligen av ingressen det framgår om hela paragrafen ändras eller om det endast är ett visst moment eller en punkt som ändras. Det här är viktig information eftersom det avgör hur mycket spelrum det finns för översättaren.

I fråga om formuleringarna i finskspråkiga ingresser vänder jag mig alltid till handboken Lainkirjoittajan opas. I kapitel 17 finns tydlig och handfast information om ingresserna. Konkreta ingressmallar på båda språken finns i kapitel 11 i Svenskt lag-språk i Finland (Slaf), den handbok som språknämnden publicerar. De här två handböckerna använder jag dagligen i mitt arbete. Slaf innehåller så mycket mer information än man ens förstår vid ytlig genomläsning.

En annan sak som jag gärna poängterar för våra uppdragsgivare är vikten av tydlighet och konsekvens. Ett omsorgsfullt och tydligt allmänspråk betjänar alla och underlättar översättningsarbetet enormt. Med andra ord: Kom ihåg vikten av ett klart och tydligt myndighetsspråk!

Kan du berätta något om dig själv som andra kanske inte känner till?

Jag har studerat pianospelande vid Helsingfors konservatorium i 10 år, det är det inte många som vet!

Detta är en översättning av en artikel som tidigare ingått i statsrådets intranät på finska.

Intervju: **Susanna Karjalainen**, översättning: **Nina Bärlund**

Bild: Privat

Nordiskt tjänstemannautbyte på Åland

Anton Norrback tillbringade under hösten 2024 tre månader vid Ålands landskapsregering. Till vardags arbetar han som gruppchef med författningsöversättning i svenska språkenheten vid statsrådets kansli.

Varför Åland?

För oss som översätter lagar och regeringspropositioner till svenska är Åland och landskapsregeringen en viktig användargrupp. Jag tyckte det skulle vara intressant att se det vi sysslar med ur användarsynvinkel och se om vi kan göra något bättre för att betjäna våra användare. Utöver det ansåg jag att det kan vara berikande och uppfriskande på ett personligt plan att åka iväg på ett kortare utbyte. Som liten bodde jag dessutom på Åland och jag har en hel del familj och släkt som är bosatta där.

Arbetsuppgifter under utbytet

Under utbytet arbetade jag mest som ett extra par händer i arbetsgruppen för revideringen av landskapets kommunallag. Där hjälpte jag till med diverse korta utredningar om specifika ämnen. Det var oerhört intressant för mig i och med att mycket av mina studier handlade om kommuner. Dessutom fick jag vara med på ett hörn i den arbetsgrupp som arbetade med en förvaltningsreform för landskapsregeringen. Utöver detta togs jag med på diverse intressanta möten, hjälpte till med att översätta en del dokument från finska till svenska och fick testa på att göra utlåtanden till lagtinget om internationella fördrag.

Jag gav också Språkrådet en allmän översikt av statsrådets svenska översättningsverksamhet. Språkrådet är landskapsregeringens referensgrupp i språkärenden med uppgift att trygga och slå vakt om det svenska språkets ställning på Åland. Det leds av lantrådet, alltså landskapsregeringens ordförande. I mitt dagliga arbete berättade jag också för mina åländska kollegor om hur arbetet och beslutsfattandet fungerar i statsrådet.

Skillnader och likheter

Landskapsregeringen är den verkställande makten, dvs. regeringen, på Åland, medan lagtinget är den lagstiftande makten, dvs. parlamentet. Landskapsregeringens avdelningar motsvarar på det stora hela ministerieindelningen hos oss, och landskapsregeringen ansvarar för de frågor där Åland har lagstiftningsbehörighet. Likheterna var därför många. Bredden i vad en enskild tjänsteman på Ålands landskapsregering har på sitt bord är dock otroligt mycket mer omfattande jämfört med vad en genomsnittlig ministerietjänsteman har på sitt bord.

En annan större skillnad som jag noterade var att vid landskapsregeringen sköts all lagberedning i en separat enhet, vilket var intressant ur ett statsrådsperspektiv. I statsrådet bereds lagar vid alla ministerier. Det positiva med den åländska modellen kan förstås vara bättre enhetlighet i lagspråket när alla lagar skrivs vid samma enhet. Den negativa aspekten kan eventuellt vara att lagberedarna inte har samma substanskunnande som tjänstemännen i Helsingfors. En kortare analys av de åländska lagspråket ger vid handen att inspiration tas både från nationell lagstiftning och Sveriges lagstiftning. Vissa ålderdomligheter som vi frångått i nationell lagstiftning verkar leva kvar på Åland samtidigt som mycket i sättet att skriva påminner om svensk lagstiftning. Lagberedningen var på så sätt annorlunda att det på Åland förstås bara är fråga om att beakta ett språk. Här måste vi som översätter förstås alltid se till att båda språkversionerna av en lag stämmer överens samtidigt som också

beredarna måste förhålla sig till båda språkversionerna, inte minst i sambad med tidsplaneringen.

Skulle du rekommendera att åka på utbyte?

Tjänstemännen på Åland var oerhört gästvänliga och tog med mig på diverse möten som kunde vara intressanta för mig. Jag kände mig verkligen väl omhändertagen under hela utbytet. Det kändes också som att jag faktiskt fick vara med och bidra med en konkret arbetsinsats, vilket kändes bra för mig personligen. Till sist vill jag passa på att tipsa om möjligheten att åka på tjänstemannautbyte. Min gissning är att ingen ångrar ett utbyte i efterhand. På kuppen får man både nya bekanta och nya insikter att ta med sig hem till sin egentliga arbetsplats.

Anton Norrback

Bild: Adobe Creative Cloud

Språknämndens höstseminarium

*Måndagen den 29 september 2025
kl. 11.30–14.30*

*Plats: Riksdagens F-auditorium
(Lilla parlamentet) och Teams*

*Mer information efter sommaren,
men skriv in datumet i kalendern redan nu!*

www.valtioneuvosto.fi/spraknamnden

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI